

LEGAL REGULATION OF CREATION OF AGRICULTURAL PRODUCTS WHOLESAL MARKET INFRASTRUCTURE

Batygina O. M.

The article is dedicated to research of peculiarities of legal regulation of placement and financial support of agricultural products wholesale markets infrastructure creation. A definition of the notion and kinds of agricultural products wholesale markets infrastructure as well as recommendation on improvement of the legislation in force are given.

Key words: *an agricultural products wholesale market, an agricultural products wholesale markets infrastructure, agricultural products.*

УДК 346.57:621.039.586

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

В. Ф. Дутчак, аспірант

*Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Присвячено питанням удосконалення законодавства України щодо створення сприятливих умов господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи. Наведено перелік доцільних для застосування на території Чорнобильської катастрофи пільгових умов господарської діяльності. Сформульовано зміст окремих положень щодо пільгових умов господарювання на території Чорнобильської катастрофи для перспективи їх використання при розробленні нормативно-правового акта стосовно регулювання здійснення господарської діяльності на даній території.

Ключові слова: *сприятливі умови, економічні стимули, зона з пільговими умовами господарювання, територія Чорнобильської катастрофи.*

Постановка проблеми. *Перспектива відродження та розвитку господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи потребує нового*

підходу до забезпечення сприятливих умов для суб'єктів господарювання на такій території. Дані умови господарювання повинні бути цікаві як вітчизняному, так і зарубіжному інвестору. Визначення доцільних пільгових умов господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи та формулювання положень щодо вдосконалення чинного законодавства України в цьому напрямку зумовлюють актуальність дослідження даної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням окремих питань щодо правового регулювання подолання наслідків Чорнобильської катастрофи займаються такі вітчизняні науковці, як П. Кикоть, А. Омельченко, М. Омелянець, В. Опришко, В. Потапенко, І. Хоменко та ін. У своїх працях вони торкалися лише загальних питань подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, але невирішеними залишаються питання щодо визначення переліку необхідних сприятливих умов для здійснення господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи.

Формулювання цілей. Метою статті є визначення переліку сприятливих умов господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи та формулювання пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства України стосовно впровадження таких умов на зазначеній території.

Вклад основного матеріалу. Вітчизняні науковці наголошують на тому, що певні території Чорнобильської катастрофи з часу аварії 1986 р. втратили високий вміст радіонуклідів та набули господарської придатності [1]. У звіті «Радіологічний стан територій, віднесених до зон радіактивного забруднення (у розрізі районів)» за редакцією В. Холоші дається пропозиція визначити нову зональність у контексті радіологічного стану території Чорнобильської катастрофи [1]. Однією із зон, запропонованих у звіті, є «зона з пільговими умовами господарювання», яка має ознаки господарсько-придатної території. Але науковці не визначають, які саме пільгові умови мають бути застосовані до такої території. Чинне законодавство України також не визначає загальний перелік сприятливих (пільгових) умов господарської діяльності для суб'єктів господарювання, які планують ведення діяльності на території Чорнобильської катастрофи. Законодавство встановлює пільгові умови щодо кредитування та оподаткування тільки для суб'єктів вільних економічних зон та територій пріоритетного розвитку. Крім того, такі пільгові умови визначаються для кожної вільної економічної зони та територій пріоритетного розвитку окремо, відповідним нормативним актом [2–4]. Так, місто Славутич наділене статусом «спеціальної економічної зони «Славутич» відповідно до Закону України «Про спеціальну економічну зону «Славутич» [2]; Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Житомирській області» [3] визначає правовий режим господарювання в Житомирській обл.; Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної діяль-

ності на територіях пріоритетного розвитку в Чернігівській області» — в Чернігівській обл. [4]. Зазначені території наділені статусом «спеціального режиму господарювання», але поза увагою законодавця залишаються райони та міста території Чорнобильської катастрофи, Вінницької, Київської, Рівненської та Черкаської областей, які потребують економічних стимулів для розвитку господарювання. Відповідні населені пункти таких областей залежно від їх радіологічного стану необхідно віднести до зони з пільговими умовами господарювання.

На нашу думку, територія зони з пільговими умовами господарювання — це територія, на якій повинен діяти комплекс сприятливих економічних заходів, що спрямовані на повне або часткове звільнення суб'єктів господарювання від виконання загальнозстановлених правил та обов'язків. До таких сприятливих умов господарювання можна віднести:

- пільгові податкові умови підприємництва;
- пільгове кредитування та інші валютно-фінансові пільгові умови (введення мораторію на вчинення певних валютно-фінансових операцій на даній території, які впроваджуються на всій території України);
- пільгові умови володіння та користування землею (звільнення на певний строк від сплати земельного податку або зниження його ставки);
- пільгове справляння плати за видавання ліцензії щодо здійснення певних видів господарської діяльності, яка відповідно до закону підлягає ліцензуванню.

Забезпечення сприятливих економічних умов здійснення господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи в межах зони з пільговими умовами господарювання можливе у разі підтримки державою політики у сфері відновлення господарської придатності території Чорнобильської катастрофи та відродження господарської діяльності на ній, до якої належать такі спільні скоординовані дії держави і суб'єктів господарювання, як:

- забезпечення постійного радіаційного моніторингу зони з пільговими умовами господарювання;
- підсилення ролі місцевого самоврядування щодо вирішення питань відродження господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи;
- гармонізація відносин між державними органами України та суб'єктами господарювання на території Чорнобильської катастрофи;
- сприяння співпраці з іноземними країнами, громадськими організаціями у сфері відродження та здійснення господарської діяльності, залучення інвестицій до зони з пільговими умовами господарювання;
- підтримка впровадження цільових програм розвитку екологічно безпечного господарювання в зоні з пільговими умовами господарювання на території Чорнобильської катастрофи;

- забезпечення інфраструктури та позитивних умов для життєдіяльності працівників господарських об'єктів на такій території;
- гарантування перспективного розвитку компетентного персоналу на екологічно безпечних підприємствах.

Забезпечення сприятливих економічних умов для здійснення господарської діяльності в зоні з пільговими умовами господарювання не є ефективним без дієвих механізмів упровадження шляхів економічного стимулювання суб'єктів господарювання, без зацікавленості їх у власних вигодах щодо здійснення господарської діяльності саме на даній території. Дієвими економіко-правовими механізмами впровадження шляхів стимулювання суб'єктів господарювання у межах зони з пільговими умовами господарювання будуть такі механізми, які принесуть позитивний результат, що заохочуватиме суб'єктів господарювання стосовно діяльності на таких територіях. Їх основою мають стати організаційно-правові дії держави щодо забезпечення гарантій суб'єктам господарювання на використання системи пільг.

Як зазначає С. Мочерний, «економічне стимулювання — система організаційно-економічних заходів, спрямованих на розвиток господарської діяльності та підвищення її ефективності через забезпечення матеріальної зацікавленості працюючих та колективів підприємств у результатах діяльності» [5]. Тому вважаємо, що економічне стимулювання суб'єктів господарювання на території Чорнобильської катастрофи — це система заходів, спрямована на заохочення даних суб'єктів щодо відродження і розвитку господарської діяльності на таких територіях.

Заходами (шляхами) такого стимулювання є:

- розроблення і впровадження відповідних нормативних актів, які міститимуть чітко визначений перелік пільг для суб'єктів господарювання зони з пільговими умовами господарювання;
- створення позитивного інвестиційного клімату зазначеної території;
- державна підтримка інноваційної діяльності на такій території;
- розроблення заходів державної політики щодо екологічно безпечного господарювання на такій території;
- упровадження скоординованої інформаційної політики відносно наслідків радіаційного забруднення відповідних територій Чорнобильської катастрофи.

Що стосується розроблення та впровадження нормативних актів, які б містили чітко визначений перелік пільг для суб'єктів господарювання зони з пільговими умовами господарювання, то такі нормативні акти повинні в першу чергу містити положення, що передбачають економічні стимули для інвесторів у господарську діяльність на території Чорнобильської катастрофи.

Найбільша зацікавленість інвесторів завжди полягає у податковому стимулюванні суб'єктів господарювання. Позитивними економічними стимулами у цьому напрямку доцільно виокремити методи стимулювання, запропоновані В. Кухаром: інвестиційний податковий кредит та регресивна шкала оподаткування прибутку [6]. В. Кухар вважає, що ці методи «не приводять до скорочення державного бюджету та несення ним витрат», вони також орієнтовані «на створення сприятливих фінансових передумов формування інвестиційного потенціалу» [6]. Доцільно було б віднести до сприятливих податкових умов господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи пільги щодо сплати податку на прибуток підприємств, сплати ввізного мита, податку на додану вартість та плати за землю тощо. Такі пільги доречно було б застосовувати до суб'єктів підприємництва тільки у разі добровільного перерахування ними коштів щодо оподаткування здійснення господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи до Фонду розвитку господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи та мінімізації наслідків катастрофи. Що ж стосується формулювання змісту пільгових умов, то доцільно перейняти деякі положення відносно пільгових умов оподаткування господарювання, які були застосовані до суб'єктів спеціальних економічних зон «Славутич», «Рені», «Яворів» та анульовані Законом України від 25 берез. 2005 р. № 2505-IV [2; 7–9]. У законах України стосовно перелічених спеціальних економічних зон достатньо влучно були сформульовані положення щодо застосування пільгових умов до сплати ввізного мита, оподаткування податком на додану вартість, сплати збору на обов'язкове державне соціальне страхування, земельного податку. Але строки застосування таких пільг до суб'єктів господарської діяльності були визначені не в усіх випадках економічно вигідними для держави. Ось чому така система пільг не дала позитивного результату в практичному застосуванні. Пропонуємо власне бачення більш доцільного визначення таких строків при формулюванні змісту положень щодо встановлення пільг на території Чорнобильської катастрофи. В основних видах оподаткування та зборах, на нашу думку, не доцільно встановлювати безстрокове звільнення суб'єкта підприємницької діяльності на території Чорнобильської катастрофи від сплати податків та зборів. Максимальний строк надання такої пільги не повинен перевищувати десяти років. У деяких випадках оподаткування суб'єкти господарювання не повинні звільнятися повністю від сплати податку, а сплачувати лише 50-відсоткову ставку оподаткування, що діє на всій території України. Таке економічне стимулювання суб'єктів господарювання має стати для них досить цікавим і при цьому забезпечить регулярне надходження коштів до Фонду розвитку господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи та мінімізації наслідків катастрофи.

Тому вважаємо за доцільне при розробленні нормативно-правового акта, який регулюватиме здійснення господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи, використати положення стосовно сплати ввізного мита такого змісту: «Суб'єкти господарювання зони з пільговими умовами господарювання на території Чорнобильської катастрофи звільняються від сплати ввізного мита на період впровадження екологічно безпечного виробництва, але не більше ніж на десять років, якщо ввозять на територію зони з пільговими умовами господарювання для потреб власного виробництва матеріали, сировину, устаткування, обладнання, комплектуючі до них, транспортні засоби, які забезпечують пониження вмісту радіаційного випромінювання на територіях з довготривалими радіонуклідами, перелік та порядок ввезення яких визначаються Кабінетом Міністрів України. Така пільга не застосовується при ввезенні на митну територію України підакцизних товарів. У разі нецільового використання зазначених товарів платник податку зобов'язаний сплатити ввізне мито у встановленому законодавством порядку.

Що ж стосується оподаткування суб'єктів господарювання на такій території податком на додану вартість, то доречно при вдосконаленні законодавства України відносно господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи, застосувати положення такого змісту: «Суб'єкти підприємницької діяльності зони з пільговими умовами господарювання на території Чорнобильської катастрофи звільняються від оподаткування податком на додану вартість на період впровадження екологічно безпечного виробництва, але не більше ніж на десять років, операції з ввезення (пересилання) на територію зони з пільговими умовами господарювання для потреб власного виробництва матеріалів, сировини, устаткування, обладнання, комплектуючих до них, транспортних засобів, які забезпечують пониження вмісту радіаційного випромінювання на територіях з довготривалими радіонуклідами, перелік та порядок ввезення яких визначаються Кабінетом Міністрів України. Така пільга не застосовується при ввезенні на митну територію України підакцизних товарів. У разі нецільового використання зазначених товарів податок на додану вартість справляється виходячи з їх договірної (контрактної) вартості, але не нижче за митну вартість, перераховану в гривні за валютним (обмінним) курсом, встановленим Національним банком України на день оформлення ввізної вантажної митної декларації».

При розробленні нормативно-правового акта стосовно врегулювання ведення господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи доцільно також застосувати сприятливі умови щодо сплати суб'єктами господарювання збору на обов'язкове державне пенсійне страхування та земельного податку, а саме викласти у зазначеному нормативно-правовому акті такі положення: «Суб'єкти господарювання зони з пільговими умовами господа-

рювання на території Чорнобильської катастрофи, які ведуть на такій території екологічно безпечне господарювання, звільняються від сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, але не більше ніж на десять років з моменту реєстрації на даній території»; «Суб'єкти господарювання зони з пільговими умовами господарювання на території Чорнобильської катастрофи, які здійснюють екологічно безпечне господарювання на цій території в перші десять років своєї діяльності сплачують земельний податок за ставкою в розмірі 50 відсотків діючої ставки оподаткування».

Крім пільгових умов оподаткування господарської діяльності суб'єктів господарювання на території з пільговим режимом господарювання, доцільно також застосувати такі економічні стимули, як пільги щодо валютних операцій; отримання, переоформлення, подовження строку дії ліцензій тощо. Подібні пільгові умови господарювання доречно сформулювати в положенні такого змісту: «Надходження в іноземній валюті від реалізації екологічно безпечної продукції, товарів (робіт, послуг), вироблених або наданих суб'єктами господарювання на території Чорнобильської катастрофи, звільняються від обов'язкового продажу»; «Плата за видачу, переоформлення, подовження строку дії ліцензій на здійснення відповідних видів господарської діяльності для суб'єктів господарювання зони з пільговими умовами господарювання на території Чорнобильської катастрофи стягується в розмірі 50 відсотків від діючої».

За кордоном, зокрема у Великій Британії, до суб'єктів господарської діяльності, які займаються розробленням новітніх технологій та видів продукції, застосовуються такі сприятливі умови господарювання, як «субсидії на проведення досліджень з розроблення нових видів продукції чи технологій» та «відшкодування витрат на нововведення» [10]. Зазначені різновиди економічного стимулювання суб'єктів господарювання є також доречними для застосування на території Чорнобильської катастрофи стосовно тих суб'єктів, які займаються дослідженнями щодо розроблення нових видів екологічно безпечної продукції та технологій, які можливо використовувати на цій території. Тому при вдосконаленні законодавства України щодо створення сприятливих умов господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи необхідно застосувати положення такого змісту: «Суб'єктам господарювання зони з пільговими умовами господарювання на території Чорнобильської катастрофи держава надає субсидії на проведення досліджень з розроблення нових видів екологічно безпечної продукції та технологій для використання їх на території, що має підвищений радіаційний фон».

Висновки. Зона з пільговими умовами господарювання на території Чорнобильської катастрофи — це територія, на якій повинен діяти комплекс сприятливих економічних заходів, що спрямовані на повне або часткове звіль-

нення суб'єктів господарювання від виконання загальновстановлених правил, обов'язків або спрощення їх виконання.

До пільгових умов господарювання на території Чорнобильської катастрофи можна віднести: пільгові податкові умови підприємництва, пільгове кредитування та інші валютно-фінансові пільгові умови, пільгові умови володіння та користування землею, пільгове справляння плати за видавання ліцензії щодо здійснення певних видів господарської діяльності, надання суб'єктам господарювання субсидії на проведення досліджень з розроблення нових видів екологічно безпечної продукції та технологій.

Розроблення відповідного нормативно-правового акта щодо врегулювання питання здійснення господарської діяльності на території Чорнобильської катастрофи, який міститиме запропоновані нами положення стосовно створення сприятливих умов господарської діяльності на такій території та внесення відповідних доповнень до Податкового кодексу України, зумовлює необхідність подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Радіологічний стан територій, віднесених до зон радіоактивного забруднення (у розрізі районів) / за ред. В. І. Холоші / Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. — К., 2008. [Електронний ресурс] Державна служба України з надзвичайних ситуацій. — Режим доступу: http://www.mns.gov.ua/UserFiles/File/2009/table_1.pdf.
2. Про спеціальну економічну зону «Славутич»: Закон України від 03.06.1999 р. № 721-XIV // Відом. Верхов. Ради України. — 1999. — № 32. — Ст. 263.
3. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Житомирській області: Закон України від 03.12.1999 р. № 1276-XIV // Відом. Верхов. Ради України. — 2000. — № 2. — Ст. 15.
4. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Чернігівській області: Закон України від 18.11.2003 р. № 1250-IV // Відом. Верхов. Ради України. — 2004. — № 10. — Ст. 111.
5. Економічна енциклопедія: у 3 т. / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. — К.: Вид. центр «Академія», 2000 — Т. 1. — 864 с.
6. Кухар В. І. Господарсько-правове забезпечення державної інвестиційної політики в Україні: монографія / В.І. Кухар. — Х.: Фактор, 2009. — 207 с.
7. Про спеціальну економічну зону «Рені»: Закон України від 23.03.2000 р. № 1605-III // Відом. Верхов. Ради України. — 2000. — № 25. — Ст. 196.
8. Про спеціальну економічну зону «Яворів»: Закон України від 15.01.1999 р. № 402-XIV // Відом. Верхов. Ради України. — 1999. — № 32. — Ст. 82.
9. Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2005 рік» та деяких інших законодавчих актів України: Закон України від 25.03.2005 р. № 2505-IV // Відом. Верхов. Ради України. — 2005. — № 17, № 18-19. — Ст. 267.

10. Научно-техническая та інноваційна діяльність в Україні у контексті євроінтеграційних процесів: монографія / І. Ю. Єгоров, І. А. Жукович, Ю. О. Рижкова, М. В. Пугачева; Наук.-тех. комплекс стат.дослідж. — К.: ІВЦ Держкомстату України, 2006. — 223 с.
11. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відом. Верхов. Ради України. — 2011. — № 13-14; № 15-16; № 17. — Ст. 112.

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ ПО СОЗДАНИЮ БЛАГОПРИЯТНЫХ УСЛОВИЙ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ТЕРРИТОРИИ ЧЕРНОБЫЛЬСКОЙ КАТАСТРОФЫ

Дутчак В. Ф.

Посвящено вопросам совершенствования законодательства Украины относительно создания благоприятных условий хозяйственной деятельности на территории Чернобыльской катастрофы. Приведен перечень целесообразных для применения на территории Чернобыльской катастрофы льготных условий хозяйственной деятельности. Сформулировано содержание отдельных положений относительно льготных условий хозяйствования на территории Чернобыльской катастрофы для перспективы их использования при разработке нормативно-правового акта по регулированию осуществления хозяйственной деятельности на данной территории.

Ключевые слова: *благоприятные условия, экономические стимулы, зона с льготным условием хозяйствования, территория Чернобыльской катастрофы.*

IMPROVING THE LEGISLATION OF UKRAINE TO CREATE FAVORABLE BUSINESS ENVIRONMENT IN THE TERRITORY OF THE CHERNOBYL CATASTROPHE

Dutchak V. F.

This article is dedicated to the improvement of Ukraine legislation to create an enabling business environment in the territory of the Chernobyl catastrophe. This article provides a list of appropriate for use in the territory of the Chernobyl catastrophe favorable business environment. The author formulated the content of

certain provisions relating to preferential economic conditions in the territory of the Chernobyl catastrophe for the prospects for their use in the development of a legal act to regulate the economic activities in this territory.

Key words: *favorable conditions, economic incentives, a zone with concessionary terms of economic activity, the territory of the Chernobyl disaster.*

УДК 343.2

СПІВУЧАСТЬ У ЗЛОЧИНІ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ ТА АНГЛІЇ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

*І. О. Зінченко, кандидат юридичних наук, доцент
Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

Розглянуто інститут співучасті за кримінальним законодавством України та Англії. Здійснено порівняльно-правовий аналіз норм КК України, які регламентують інститут співучасті, і відповідних положень англійського кримінального права. Визначено їхні спільні риси та відмінності. Охарактеризовано види співучасників, з'ясовано особливості їхньої відповідальності. Наведено рішення англійських судів із конкретних справ.

Ключові слова: *співучасть, єдність наміру, підбурювач, пособник, ексцес виконавця, посередня винність.*

Постановка проблеми. Важливою тенденцією у розвитку вітчизняного кримінального законодавства є його гармонізація із законодавством європейських держав. Євроінтеграційні процеси вимагають від нашої держави дотримання загальноновизнаних стандартів з прав людини і громадянина, прийняття базових міжнародних принципів у боротьбі зі злочинністю. На цьому шляху значної актуальності набувають вивчення і узагальнення законодавчого досвіду інших країн, у тому числі тих, де джерелом права є прецедент. Це дає можливість не тільки пізнати зміст і сутність основних інститутів зарубіжного кримінального права, а й порівняти їх із національним кримінальним законодавством, зробити висновки щодо можливості запозичення позитивного досвіду європейських країн та імплементації у вітчизняне законодавство окремих дефініцій та формулювань. Викладене дає підстави вважати, що дослідження інституту співучасті, а також особливостей кримінальної відпові-